

N:o 235.

Af Herr Jan Andersson: Om anslag för fortsättande af Norra stambanan från Upsala öfver Sala, Krylbo och Avesta till Storvik.

Under återopande af hvad jag anfört uti min vid sistlidne riksdag afgifna reservation emot Stats-Utskottets Betänkande N:o 66, får jag, med anledning af de olika förslag som vid innevarande riksdag blifvit framlagda angående norra stambanans riktning, vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte besluta, att norra banan bör fortsättas ifrån Upsala öfver Sala, Krylbo och Avesta samt vidare den vestligaste eller år 1869 undersökta riktningen till Storvik, och att till arbetena å denna bana måtte anvisas det af Kongl. Maj:t i nåder åskade anslag till norra stambanans fortsättning.

Stockholm den 29 Januari 1870.

Jan Andersson,
från St. Kopparbergs län.

N:o 236.

Af Herr F. A. Forssbeck: Om ändringar i nu gällande stadganden angående villkoren för tillverkning af brännvin m. m.

Af Kongl. Maj:ts Proposition till Riksdagen rörande Statsverkets tillstånd och behof inhemtas, att för fyllande af Statsverkets utgifter till-
Bih. till Riksd. Prot. 1870. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 19 Häft. 3

räckliga medel saknas, hvarföre Kongl. Maj:t föreslagit en ny, ökad beskattning, hvari ingår bränvinsskattens höjande från 70 till 80 öre. Då jag tror, att den nu gällande bränvinslagstiftningen saknar stöd af allmänna meningen, samt att tidpunkten är inne för en förändring af denna lagstiftning stödd på sunda principer, har jag ansett mig, efter måttet af mina krafter, gagna mitt land genom att väcka förslag härom. Skulle detta förslag vinna bifall, beredes derigenom, enligt mitt förmenande, viktiga fördelar för jordbruket och bränvinsindustrien, för det allmänna och den enskilde, samt undvikas hvarje ökad beskattning för det närvarande och för framtiden; tvärtom uppstår derigenom en möjlighet att, med bättre ordnade finanser, medgifva lindringar i folkets skattebördor. I sådan afsigt får jag vördsamt andraga:

Bränvinstillverkningen, sådan densamma under husbehofsbrännin-
gens tid bedrefs, medförde stor förlust för landet i följd af det slöseri
med råmateriel, som egde rum genom den ofullständiga redskap och
det tillverkningsätt, som då begagnades. Till denna ekonomiska förlust
slöt sig allt det moraliska förderf, som åtföljde husbehofsbrännin-
gen. Med lättheten att åtkomma varan och det då gällande låga priset derpå
tillväxte superiet, underhållande den inneboende råheten hos folket, för-
derfvande dess seder och samlefnad, störtande tusentals människor i
elände och fyllande fångelserna.

Efter en långvarig oreda inom denna näringsgren tillkom slutligen,
frammanad af omständigheternas makt, en ny bränvinslagstiftning, hvil-
ken medförde ett mera fabriksmessigt och rationellt bedrivande af brän-
vinsbrännin- gen. Derigenom minskades det slöseri med råmateriel, som
allt hittills egt rum, och genom bränvinets fördyrande, medelst den å
tillverkningen, minuterin- gen och utskänkningen lagda beskattning, häm-
nades superiet, på samma gång Staten bereddes betydliga inkomster.
Att fylleriet aftagit, och att en förändring i folkets vanor och föreställ-
ningssätt, med hänseende till det skamliga i dryckenskapen, inträdt, är
ett glädjande faktum, hvartill den växande folkupplysningen, hvilken,
lik ljuset, småningom genombryter de mörkaste lagren af samhället, i
väsendtlig mån bidragit.

I betraktande här af kan icke förnekas, att den nu gällande brän-
vinslagstiftningen, för så vidt dermed afsetts att hämma superiet och be-
reda Staten tillgångar, uppfyllt sitt ändamal.

Men en annan fråga blifver den, om man vid denna lagstiftnings
införande kan anses hafva beträdt den riktigaste och bästa vägen, så att
nationens sanna intresse iakttagits: om bränvinsindustrien, under denna
lagstiftning, utvecklats sig till hvad den under andra förhållanden kunnat

och bort blifva, en stark och för landet gägnelig samt vinstgifvande näring; om den å minutereringen och utskänknigen lagda beskattning stöder sig på en sund statsekonomisk grund; om utskänkingsafgifterna, genom hvilka kommunerna ockra på lasten, nöden och eländet, kunna anses vara ett samhället och kommunen värdigt sätt att skaffa sig inkomster, och om fördelningen af dessa kan anses rättvis; med ett ord om nu rådande förhållanden såväl ur enskild som allmän synpunkt äro tillfredsställande.

I föreliggande motion kan ett ämne så vidtomfattande som detta icke fullständigt utredas, men några omständigheter skola antydas, som torde vara förtjenta af Riksdagens och Regeringens uppmärksamhet.

Till en början må det då tillåtas att till besvarande framkasta den frågan: är bränvinsindustrien i och för sig sjelf en skadlig näring, som derföre bör så behandlas, att den så mycket som möjligt förqväves, eller bör den icke fast heldre betraktas såsom en för landet naturlig näring, den der under en klok lagstiftning är national-ekonomiskt nyttig och vinstgifvande?

Vi behöfva blott kasta en blick omkring oss på Europas öfriga spritproducerande länder, för att få svar på den frågan. Ett land, som ligger oss nära, är Nordtyskland, hvarest spritfabrikationen utvecklats till en blomstrande, gägnelig och vinstgifvande industri, och så kunde förhållandet äfven blifva hos oss.

Jordbruket är landets förnämsta modernäring och dess förkofran utgör målet för största delen af dess bebyggares sträfvan. Bränvinsbränningen är en binäring för jordbruket. Medgifves nu att det för jordbrukaren är ett lätt och bekvämt sätt att realisera öfverskottet af den säd och potatis han eger genom att antingen sjelf förvandla detta öfverskott i sprit, eller ock till närmaste spritfabrikant försälja sin råvara, samt att vid bränvinsberedningen erhålles ett för ladugårdsskötseln och kreatursgödningen, vid en rationel utfodring, synnerligt dyrbart foder, så kan icke heller förnekas, att ifrågavarande binäring är af stor vigt för jordbruket, samt att densamma, såvidt det af lagstiftningen beror, på allt sätt bör befordras och uppmuntras. En sådan grundsats har följts i andra länder.

Men hos oss gjorde sig vid den nya lagstiftningens införande en annan åsigt gällande under den strid, som då pågick mot det öfverhandtagande superiet. Bränvinsbränningen ansågs nemligen såsom en skadlig näring, hvarföre sträfvan gick derpå ut att få så liten tillverkning som möjligt med högsta möjliga inkomst för Staten. Från den då uppställda regeln: oupphörligt minskad tillverkning, men ökad skatt, har

lagstiftaren allt hittills icke afvikit, hvaraf följden blifvit, att bränvins-industrien, tryckt af alla de band, hvilka blifvit lagda på densamma, nu befinner sig i ett mycket tynande tillstånd. Vi vilja här nedan undersöka de närmaste orsakerna dertill.

Först och främst träder då emot oss det faktum, att bränneri-handteringen hos oss ännu befinner sig på en mycket låg ståndpunkt. Ur lika stor kvantitet råvara, som bränvinsbrännaren hos oss använder, erhåller den nordtyska spritfabrikanten ungefär 30 procent större sprit-utbyte, och denne sistnämnde vet t. ex. att det icke är mängden af den inmäskade potatisen, som bestämmer spritutbytet, utan potatisens större eller mindre stärkelsehalt, hvarföre han köper och betalar råvaran efter den större eller mindre mängd stärkelse denna innehåller. I Europas öfriga spritproducerande länder bedrifves likaledes spritfabrikationen efter alla vetenskapens regler, och staten har, såsom i Preussen och Frankrike, upprättat mönsterbrännerier, der utmärkta bränneri-teknici danas.

Vi deremot stå på samma punkt, som vi befunno oss genast efter den nya bränvinslagstiftningens införande, och minst 50 år efter vår tid. Vi ega offentliga anstalter för inhemtande af undervisning i jordbruket, ladugårdsskötseln och mejerihandteringen, men i fråga om en så vigtig binäring för jordbruket som bränvinsbränningen har Staten, oaktadt den af sagda handtering drager en så betydlig inkomst, icke gjort ringaste uppoffring.

Vid ett par riksdagar har uppmärksamheten blifvit fästad på nyttan och nödvändigheten deraf, att, i likhet med hvad som skett i andra länder, vår Representation och Regering medverkade till bränvinsindustriens höjande och utveckling, men de motioner, som väckts i detta syfte, hafva icke vunnit afseende, enär man förbisett dels den ökade direkta inkomst Staten vid en fullkomligare brännerihandtering skulle erhålla, mångdubbelt godtgörande dess kostnader för ett mönsterbränneris anläggande.

Såsom bevis på den förlust Staten gör på en illa skött bränvinsbränning kan nämnas, att en enskild person, som varmt intresserar sig för bränvinsindustriens utveckling i vårt land, under bränningsperioden 1868—1869, lät under kontroll af en person, tillsatt af dåvarande chefen för statens bränvinskontrollbyrå, anställa åtskilliga försök vid ett sig tillhörigt bränneri. Bland andra experimenter anställde egaren till bränneriet en svensk brännmästare för några månader af bränningstiden, hvarefter han för några andra månader lät bränneriet skötas af en tysk bränneri-tekniker. Resultatet af deras verksamhet utföll så, att den tyske brännmästaren erhöll mycket högre spritutbyte än den svenske bränn-

mästaren af lika stora quantiteter inmäskad stärkelse. Bränneriegaren gjorde på den sednare en förlust af flera tusen kannor, och Staten fick några tusen riksdaler mindre i skatt. Ifrågavarande svenske brännmästare var dock ansedd för en af de skickligaste i vårt land. Då man känner huru verkligen uselt de flesta brännerier skötas hos oss, inses här af huru långt vi stå efter vår tid, samt hvilken förlust Staten och den enskilde bränneriegaren göra på en illa skött bränvinsfabrikation.

Af vigt anser jag det alltså vara, att staten, för att bränvinsindustrien måtte höjas och nå en tidsenlig utveckling, upprättar ett mönsterbränneri, der fullständig undervisning i brännerihandteringen lemnas efter de bästa i utlandet begagnade metoder. Detta skulle utan tvifvel föra bränvinsindustrien ett godt stycke framåt i vårt land och befria bränneriegaren från ett af hans största bekymmer. I den ställning han nu befinner sig, vågar han ej ens försöka det ringaste experiment, ty han löper dervid den gifna risken, att, om experimentet misslyckas, förlora den inbetalta skatten. Under sådant förhållande föredrager han att, om ock med stor förlust, fortfarande begagna af honom kända, äldre metoder än inlåta sig på nya under ledning af okunniga brännmästare.

Bränvinsindustriens tryckta ställning föranledes vidare af det sätt, hvarpå den å tillverkningen lagda beskattning utgår. Skatten erlägges, såsom bekant, i förskott. Hvilket tryckande inflytande detta utöfvar på bränvinsbränningen ligger i så öppen dag, att allt ordande derom är öfverflödigt. Jordbrukaren, som eger ett bränneri samt produkter att förädla, nödgas, i följd af skattens inbetalande i förskott, anlita en förlagsman, och den vinst han skulle kunna påräkna stadnar vanligen i förlagsmannens ficka, ty antingen tvingas bränvinsbrännaren att bortsluta sin tillverkning åt denne till priser som förlagsgifvaren bestämmer, eller ock slukas vinsten af dryga förlagsprovisioner och räntegodtgörelser. Samma förderliga verkan medför skattens utgörande i förskott för den bränvinsfabrikant, som icke är jordbrukare, ty utom det betydliga förlag, som erfordras för honom för att köpa råvaran, nödgas han äfven ligga i förlag för skatten till Staten.

En ytterligare orsak till bränvinsfabriks-industriens tryckta ställning är den, att tillverkningen gjorts helt och hållet beroende af den inhemska förbrukningen. Det bränvin, som produceras inom landet, måste inom landet förtäras. Utom gränsen af en sådan national-ekonomisk vishet har man hittills ej sträckt sin tanke.

Annorlunda har man förfarit i åtskilliga andra länder, hvilkas regeringar och representationer täflat med hvarandra att göra denna in-

dustri stark, gagnande och vinstgifvande genom att uppmuntra till export af sprit. Så producerades inom nordtyska tullföreningen år

1862	204,480,740	qvart à 80 proc. = ungef. $\frac{3}{4}$ k:a 50 proc.
1863	223,415,620	„
1864	232,447,640	„
1865	231,071,100	„
1866	236,351,300	„
1867	228,969,740	„
1868	264,766,820	„

Under nämnde 7-åriga period användes för denna produktion, som sedan varit i stigande, i medeltal 0,79 procent potatis.

Från Nordtyskland exporterades år

1860	32,409,432	qvart sprit à 80 proc. Traller
1861	31,736,643	„
1862	33,204,570	„
1863	50,387,360	„
1864	51,311,040	„
1865	49,444,170	„
1866	42,891,730	„
1867	38,195,713	„
1868	37,527,996	„

Denna export har gått på olika länder inom Europa samt på Levantens och Sydamerikas hamnar. Ända till den sednaste tiden har den preussiska spriten beherrskat världsmarknaden och bestämt prisen, men den har nu funnit svåra konkurrenter i den österrikisk-ungerska och den polsk-ryska sprithandeln. Inom Ryssland isynnerhet har spritfabrikationen på sednaste tider börjat uppblomstra i följd deraf, att en mängd tyskar der öfvertagit ledningen af brännerierna och ingått såsom delegare deri.

Såsom af förestående statistiska uppgifter synes, stod den preussiska spritutförseln högst 1863 och 1864, hvarefter den minskats i följd af den konkurrens den fått på världsmarknaden, och för närvarande kämpar densamma under trycket häraf med en väsendtlig svårighet.

Förhållandet är nemligen det, att den preussiska regeringen motsatt sig de nordtyska spritfabrikanternas fordran på skattegodtgörelse för spritens förminskning genom afdunstning, under det att andra spritexporterande länders regeringar, såsom Rysslands, Österrikes och Englands, beviljat spritexportörerne stora förmåner i detta hänseende.

Spritens är en kropp, hvilken, såsom bekant, har den egenskapen att hastigt bortdunsta. Sagde egenskap förorsakar vid den manipulation,

som nödvändigt måste ega rum från det ögonblick den urdragits mäsken till dess den konsumeras, en förlust i kvantitet, hvilken tyskarne kalla »Schwindung». Denna förlust är betydlig och större än de fleste, som hos oss handla med bränvin, kanske föreställa sig.

Enligt af preussiska ministeriet för landthushållning anställda iakttagelser under 7 års tid öfver »Schwindungens» storlek, befanns densamma från det att spriten blifvit utdragen ur mäsken, under 6 månaders lagring hos spritfabrikanten och tills den exporterades utgöra 8,273 procent, så att af 100 ur mäsken urdragna qvart sprit återstå blott 92 qvart till export.

Anseende Staten pligtig att vid skattegodtgörelsen lemna skäligt afdrag för denna förlust, hafva de nordtyska spritfabrikanterne fordrat en förhöjning i skattegodtgörelsen, hvilket dock allt hittills ej beviljats, och detta har verkat ofördelaktigt för den preussiska spritexporten, då dess konkurrenter på världsmarknaden blifvit af sina respektiva regeringar tillgodosedda i detta hänseende.

Så antager brännerilagen i England, att under de första 40 dagarne efter spritens fabrikation en förlust vid lagring genom afdunstning uppstår af 4 proc., hvarför afräkning eger rum. Den vid distillationen uppkommande förlust godtgör lagen icke, men deremot beviljar den exportören, förutom den till fullo återbetalta skatten, en premie af 2—3 pence per gallon såsom ersättning för bränneridriftens besvärlighet genom den af skatte-embetet hållna uppsigt.

I Ryssland uppbäres vid utförsel öfver landets gränser ingen accis och lemnas den förlust, som uppstår dels vid reningen, dels vid transporten, äfven accisfri. Enligt ett senatsbeslut af den 20 Maj 1867 afdrages från hela det till export anmälda quantum sprit med en styrka af 90 grader Tralle (namnet på äfven den Svenska bränvinsprofvaren) 3 proc. för reningen och distillationen, hvarjemte för bränvin och sprit af hvilken styrka som helst, i förlust vid lagring och transport afräknas en viss procent per dag, motsvarande $2\frac{1}{2}$ proc. för första månaden, $2\frac{1}{2}$ proc. för andra månaden och 1 proc. för tredje månaden, hvarefter intet vidare afdrag för förlust vid lagring eller transport eger rum.

Österrike beviljar sina exportörer, förutom den fulla återbetalningen af den uppburna bränvinsskatten, ett afdrag, motsvarande 6 proc. af det på exporterad sprit sig belöpande skattebelopp, såsom Schwindungsförlust.

Jag har anfört dessa förhållanden, för att antyda den lifliga verksamhet åtskilliga länder rundt omkring oss utveckla med hänseende till denna industri och för att visa huru dessa länders respektiva regeringar

täfla med hvarandra i eftergifter, för att höja denna industri och göra den fruktbarande. Utrymmet medgifver icke att meddela några siffror rörande denna industris återverkan på nämnda länders jordbruk och ladugårdsskötsel, men det torde stå klart för en hvar, att denna verkan varit och är stor, oberäknadt de millioner Riksdaler, som i stället för utförd sprit, hvilken, kemiskt taladt, icke är annat än kondenserad luft, strömma tillbaka till de spritexporterande länderna till fromma för alla dess ekonomiska och finansiella förhållanden.

Derigenom att tillverkningen hos oss varit inskränkt till den inhemska förbrukningen och all export af sprit omöjliggjord, hafva bränvinspriserna ofta varit så tryckta, att de stått lägre än priset å sprit i Preussen.

Att Sverige med framgång skulle kunna uppträda på verldsmarknaden såsom konkurrent med andra spritexporterande länder lider intet tvifvel, om bränvinstillverkningen genom en ringa medverkan från Statsmakternas sida förhjelpes ur det eländiga skick, hvori den nu befinner sig; om ett bättre resultat vid spritutbyte uppnås; om tillverkaren befrias från erläggande af skatten, och det tvång, hvori han i öfrigt hållits, upphör, samt distillationskostnaden vid utförsel af sprit godtgöres åtminstone i början.

De faktiska förhållanden, som här ofvan blifvit omnämnda, kunna icke af någon vederläggas, och lika litet torde det kunna bestridas, att om vid införandet af nu gällande bränvinslagstiftning den väg beträddts, som i det förestående blifvit antydd, skulle bränvinsindustrien i vårt land befinna sig i en helt annan ställning än den nu intager, samt nationens intresse bättre än som skett tillgodosetts. Tillverkningen borde aldrig hafva nedtryckts och förqväfts genom några derå lagda tryckande band, utan snarare befrämjats genom att uppmuntra till utförsel af sprit.

Härigenom skulle, menar man kanhända, hufvudsyftmålet med denna lagstiftning, nemligen superiets hämmande och konsumtionens minskande, icke uppnåtts. Jo, man skulle hafva kommit till alldeles samma resultat, men på ett mycket sundare sätt, om skatten, för öfrigt tilltagen huru högt som helst, uteslutande lagts på konsumtionen såsom här nedan föreslås, men ej på tillverkningen.

Efter att sålunda i korthet hafva undersökt det framkastade tviflet, om nationens intresse kan anses hafva blifvit väl bevakadt genom den nu gällande bränvinslagstiftningen, och om bränvinsindustrien under denna lagstiftning vunnit den utveckling, som otvifvelaktigt skulle nåtts under andra förhållanden, vill jag med några ord beröra frågan, huruvida

vida den å minuthandeln med och utskänknigen af bränvin lagda beskattning hvilat på en sund statsekonomisk grund.

Jag påstår att så icke är. En hvar, som är behörig idka handel, eger rätt att en gros eller i minut fritt försälja alla slags varor, med undantag af krut, dynamit, gifter, medikamenter och spritdrycker.

I fråga om dessa sistnämnda existerar det egna förhållande, att den som drifver handel dermed en gros icke drabbas af någon skatt till kommunen. Han betalar endast bevillning af inkomst för rörelse till Staten, då deremot den som idkar minuthandel med sagda varor, utom den bevillning han erlägger till Staten för inkomst af rörelse afven måste vidkännas en dryg afgift till kommunen. För att få sälja samma slags vara som handlanden en gros fritt afyttrar måste minuthandlanden betala skatt. Detta är lika orimligt som de stadganden, hvarpå olikheten i beskattningen grundar sig, eller förbudet för handlanden en gros att afyttra mindre partier bränvin än 15 kannor, och tillåtelsen för minuthandlaren att sälja hvilken qvantitet som helst, till och med en half kann. På auktion förpantar kommunen sistnämnda rätt för viss tid, mot viss afgift efter visst kanntal till minuthandlanden, eller öppet taladt: kommunen säljer åt den högst bjudande rättigheten att preja den mindre konsumenten.

Ännu bjertare framträder denna beskattnings orimlighet i utskänkingsafgifterna. Här förpantar kommunen åt några personer rättigheten att ockra på arbetarens svett och möda, lättsinnet, lasten, nöden och eländet.

Det är i sanning intet godt medel man valt att fördyra varan för den fattiga arbetaren, proletären och drinkaren samt bereda kommunen inkomster. Mot dessa tusentals konsumenter har man begått och begår fortfarande en tredubbel orättvisa, bestående deri att den större konsumenten, som är i tillfälle att köpa 15 kannor, endast får vidkännas den till Staten utgående skatten; att den mindre konsumenten åter, som köper sitt behof hos minuthandlanden, drabbas af samma skatt plus minuteringsafgiften eller 95 öre; men att den fattige och eländige indirekt får betala mest eller 110 öre per kann.

Jag vågar derjemte påstå, att utskänkingsväsendet, sådant det bestått och ännu består, födt af sig dessa usla nästen, dessa eländiga mörka hål vid städernas gator och gränder samt på landsbygden, der armodet vuxit och allt menskligt elände frodats, som gjort hvarje redlig fosterlandsvän bekymmer och gifvit Statsmakterna samt vederbörande myndigheter med deras underordnade så mycket att skaffa. Att beröra

den oreda, som egt rum med utskänkingsrättigheterna, hvilka ända till sednaste tid utgjort dels ett privilegium för vissa personer, dels sinekurer för hvarjehanda folk, som man velat gynna, tjenar till intet; men jag vågar uttala den mening, att tiden är inne att bryta med gamla hit-hörande förhållanden, så att den orättvisa, som begåtts mot flertalet konsumenter, utjemnas och alla få vidkännas en lika beskattning. Hvarje steg lagstiftningen tager, för att höja bränvinsindustrien och göra beskattningen rättvis, skall understödjas af den stigande upplysningen och odlingen hos folket.

I sammanhang med ofvanstående kan jag icke undgå att beröra den utväg, man under sednare åren valt för att söka komma till rätta med utskänkingsväsendet i de flesta städer, nemligen genom att ordna bränvinsutskänkingsbolag. Men vare sig att dessa öfverlemnna hela sin behållna vinst eller hälften deraf till kommunen, eller ock behålla inkomsten sjelfva, kan jag icke instämma i den åsigt, som synes göra sig gällande, att bränvinsutskänkingsväsendet härigenom blifvit väl ordnad.

Med bildandet af dessa bolag har i sjelfva verket ingenting annat vunnits, än att bränvinsutskänkingsrättigheterna, som förut varit fördelade på flera skilda händer, nu öfvergått på en hand. Ockret på den fattigare, bränvinskonsumerande befolkningen kvarstår oförminskadt, liksom orättvisan af den högre skatt som af densamma indirekt utkräfves. På dess bekostnad skörda bränvinsbolagen och utskänkaren en oskäligen vinst, 100 procent och deröfver. Dessutom hafva dessa bolag monopoliserat all bränvinshandel i de städer, der bolag uppstått, hvilket icke öfverensstämmer med de fria åsikter i handel och vandel, som hyllas i vår tid, samt är förderfligt och orätt.

Vidkommande utskänkingsavgifterna förtjenar äfven en annan omständighet att tagas i betraktande, nemligen den, att det afsedda ändamålet med dessa avgifter, på det sätt de nu utgöras, icke uppnås. Meningen dermed är naturligtvis att en afgift af 40 öre för hvarje utskänkt kanna bränvin skall utgå, men detta inträffar alldeles icke. För endast mindre än hälften af det utskänkta och konsumerade bränvinet drabbas utskänkaren af sagda afgift.

Helt annorlunda skulle saken gestalta sig, om beskattningen å bränvin, i stället för att, såsom nu är fallet, utgöras på tre olika sätt, förvandlades till en enda skatt, som inflöte till statskassan. Detta skulle kunna uppnås derigenom, att minuthandels- och utskänkingsavgifterna helt och hållet försvunno, samt bränvinsskatten höjdes per kanna å 50 proc. vid + 15° Celsius till 1 R:dr R:mt, motsvarande den nuvarande skatten å tillverkningen plus utminuterings- och utskänkingsavgiften.

Genom en dylik förändring^f skulle enhet i beskattningen vinnas, denna blifva lika för alla, och icke obetydligt förökade inkomster tillfalla Staten.

Under husbehofsbränningens tid var konsumtionen mycket stor. Enligt beräkningar, som deröfver gjorts, hvilka dock sakna tillförlitlighet, skulle då i landet förbrukats omkring 30 millioner kannor, hvilken förbrukning under sednaste tiotalet år betydligt minskats.

Från och med 1861 har tillverkningen ställt sig sålunda: höstbränningen 1861 och vårbränningen 1862 tillverkades 17,014,621 kannor; höstbränningen 1862 och vårbränningen 1863 13,635,128 kannor; höstbränningen 1863 och vårbränningen 1864 16,671,779 kannor; höstbränningen 1864 och vårbränningen 1865 15,622,710 kannor; höstbränningen 1865 och vårbränningen 1866 17,661,999 kannor; höstbränningen 1866 och vårbränningen 1867 14,274,085 kannor; höstbränningen 1867 och vårbränningen 1868 8,535,921 kannor, hvartill då kom en import af något öfver 1 million kannor, samt höstbränningen 1868 och vårbränningen 1869 12,400,360 kannor, hvilken sistnämnda quantitet för närvarande kan anses utgöra konsumtionsbehovet inom landet.

Antagas 12 millioner kannor såsom norm för bränvinsskattens beräknande, så har Staten, efter 70 öre i skatt per kanna, en inkomst af 8,400,000 R:dr, hvilken inkomst, derest minuthandels- och utskänkingsrättigheterna, hvilka nu obetydligt öfverstiga $1\frac{1}{2}$ million R:dr, försvinna, samt bränvinsskatten bestämmes till 1 R:dr R:mt, ökas med 3,600,000 R:dr. Staten erhöle på sådant sätt omkring 12,000,000 R:dr, hvarifrån likväl afgår förenämnda belopp af $1\frac{1}{2}$ million R:dr, som landstingen, hushållningssällskaperna och kommunerna kunna göra anspråk på såsom ersättning för den dem fränhända tillgång, som de nu hafva i minuthandels- och utskänkingsafgifterna.

Det skall möjligen möta någon svårighet att härom träffa öfverenskommelse; men om Staten, efter officiela uppgifter på den inkomst landsting, hushållningssällskaper och kommuner nu draga af sagda afgifter, lemnar dem ett deremot svarande årligt belopp, sker dem ingen orättvisa. Vid en blifvande sådan fördelning torde en tillbörlig jemkning kunna och bära ega rum i de betydande inkomster vissa kommuner förstått bereda sig genom minuthandels- och utskänkingsafgifterna, jemförda med andra kommuner. Denna sak förtjenar äfven tagas i betraktande af Statsmakterna, hvilka ega att stifta nya lagar och i de gällande göra de förändringar, som det allmänna bästa kräfver.

Genom bränvinsskattens höjande med 30 öre, på sätt här ofvan föreslagits, skulle en ytterligare inkomst uppstå för Staten, enär nu gäl-

lande tullsatser å utländskt bränvin och sprit äfven komme att ökas. Naturligt är, att bränvinsskatten ej kan höjas, med mindre än att tullen å utländsk spirituosa höjes i samma proportion, eljest kan lätteligen hända, att inom landet tillverkad t bränvin så fördyras, att utländsk importerad sprit fölle sig billigare.

I hvad mån tullinkomsterna härigenom skulle växa, inhemtas af nedanstående uppgift.

Af genéver, arrak och rhum förtullades antingen direkt vid införseln, eller ock från nederlag år 1865 tillsammans 655,830 kannor, år 1866 666,068 kannor, år 1867 675,518 kannor och år 1868 1,156,820 kannor. Om medelimporten nu antages till 700,000 kannor, samt tullsatsen derå höjes med 30 öre, motsvarande den ökade bränvinsskatten, vinnas härigenom 210,000 R:dr, hvartill kommer den äfven ökade tullen å importerad fransk konjak och drufsprit. Dessa slags spirituosa draga nu en tull af 15 öre per kanna utöfver den å svenskt bränvin lagda skatt, hvilken förmån grundar sig på den med Frankrike afslutade handels-traktaten. Enligt denna får endast en surtaxe af 15 öre finnas mellan den svenska bränvinsskatten och fransk drufsprit. Importen deraf under de sednaste åren har ställt sig sålunda, att på fastager införts och förtullats antingen direkt vid införseln eller ock från nederlag: år 1865 74,928 kannor, 1866 156,941 kannor, 1867 171,305 kannor och 1868 529,073 kannor.

Om importen af franskt bränvin, tillverkad af vindruvfor, för den kommande tiden årligen beräknas till 300,000 kannor, skulle en förhöjd tull härå å 30 öre, motsvarande den ökade bränvinsskatten, inbringa staten en ökad tullinkomst af 90,000 R:dr. Härigenom öfverträdes icke de stipulationer sagda handelstraktat innehåller, endast tullen icke sättes högre än 15 öre utöfver den å svenskt bränvin lagda skatt.

Af det föregående synes, att statsinkomsterna genom dessa enkla åtgärder skulle ökas med det betydliga beloppet af omkring 2½ millioner R:dr, och någon tvekan att bifalla en förändring, medförande så stora fördelar, bör icke uppstå, helst litet hvar torde kunna komma öfverens derom, att, af alla de varor som i landet förbrukas, ingen enda, ur synpunkten såväl af allmänt som enskildt gagn, bättre lämpar sig för beskattning än inhemsk och utländsk spirituosa. Att den, som har råd att förbruka utländska, finare varor äfven får vidkännas en något högre beskattning, föreskrifves af billigheten. Någon skada skall nationen icke taga deraf, att spritvarorna fördyras, så att konsumtionen förminskas. Det vore tvärtom sannerligen önskvärdt, om vi en dag kunde komma derhän, att skatten blefve så hög, att konsumtionen af spirituosa inom lan-

det minskades till hälften af hvad den nu är, på samma gång bränvins-industrien ginge framåt och tidsenligt utvecklade sig under en lagstiftning, som uppmuntrade och befordrade export af sprit.

Att, såsom här föreslagits, bestämma bränvinsskatten till 1 R:dr R:mt är dock i sjelfva verket icke någon förhöjning deraf, utan endast ett sätt att reglera rådande missförhållanden, utjemna orättvisan mellan olika klasser af bränvinskonsumenter och borttaga de fördelar som utländingar nu åtnjuta samt göra ett slut på det vidriga, som ligger i utskänkingsväsendet, sådant det nu existerar. Då med minuterings- och utskänkingsavgifterna icke endast afsetts att på hvad sätt som helst bereda landsting, hushållningssällskap samt kommunerna inkomster, utan fastmer att fördyra spritvarorna och minska konsumtionen deraf, hvarföre har man icke ifrån början fördyrat alla spirituösa drycker genom en till Staten inflytande högre, för alla lika skatt och tull, heldre än att preja den fattiga bränvinskonsumerande befolkningen samt lemna den-samma i händerna på vinningslystna utskänkare, som ockrat på lasten och eländet med den rättighet de köpt af samhället? De inkomster man genom utskänkingsavgifterna tagit med ena handen har man fått lemna åter med den andra till en oupphörligt växande fattigvård.

Af hvad jag här ofvan anfört framgår, att jag tillhör dem, hvilka hylla den åsigt, att bäst vore om all handel med och utskänkning af spirituosa lemnades fri liksom handel med andra varor. Om bränvins-handeln frigöres, men bränvinet på samma gång genom högre skatt för-dyras, befarar jag icke, att konsumtionen derföre skall växa eller att en återgång till fordna förhållanden skall inträda; ty vår egen erfaren-het, bekräftad af andra länders, visar oss att konsumtionen af spritdryc-ker berott af prisen, så att konsumtionen stigit i samma proportion som dessa varit låga, och minskats i samma proportion som dessa varit höga. Enligt mitt förmenande skulle det verka godt i stället för ondt, om utskänkningen icke bundes vid vissa personer och lokaler, utan lem-nades fri; ty derigenom skulle en nyttig konkurrens uppstå, verkande derhän att utskänkarne komme att öfverbjuda hvarandra i bemödandet att hålla ljusa, rymliga och sunda utskänkingslokaler, goda varor och billiga pris. Till de bästa utskänkingsställena skulle rörelsen, följande na-turen hos all konkurrens, draga sig samt flertalet af de usla kyffen, der utskänkningen nu bedrifves, gå under och af sig sjelf upphöra. Kon-kurrensen skulle ock, af samma skäl, förhindra uppväxandet af allt för många utskänkingsställena, utan tvärtom medföra en minskning i de nuvarande krogarnes antal.

Jag har påstått och jag upprepar än en gång, att det usla lif, som förts å de legaliserade krogarne, till stor del härflutit af dessa hålors mörker och smuts, der dryckenskapen fått frodas, ostörd af all beröring med den måttliga, nyktra och arbetsamma delen af städernas eller landsbygdens befolkning. Men låt friheten verka äfven inom denna slags näring, låt konkurrensen derpå utöfva sitt inflytande, så att de trånga och mörka kyffena utbytas mot snygga och komfortabla lokaler; så att folk med andra vanor och seder än krogarnes nuvarande innehafvare intaga deras plats, så att utskänkningsställena besökas af den mera bildade arbetsklassen, som nu undviker krogarnes smuts; och den eländiga lefnad som der föres skall försvinna af sig sjelf, drinkaren skall hållas tillbaka af blygd, då han ständigt omgifves af nyktre och måttlige, den trasige tiggaren, vid åsynen af den bättre klädde, heldre använda sin penning på att skaffa sig hela kläder än rusig vältra sig i sina trasor uti dryckenskapens dy, och lättingen uppmuntras till arbete, då han dagligen har för ögonen arbetets heder och de frukter arbetssamheten skänker. Detta gäller hufvudsakligen om städerna. Hvad landsbygden angår, skall den fördyrade varan, folkets stigande bildning och deraf härflytande måttlighet samt förädlade vanor och sederreglera förhållandena.

Men om man icke tilltror sig att i detta fall nu taga steget fullt ut och lemna utskänknigen hos oss, liksom i andra länder, fri, må man då bibehålla de bestämmelser, hvilka anses nödiga, såsom att på vederbörande myndigheter och kommunalbestyrelser må bero att inom kommunerna bestämma antalet af minuthandels- och utskänkings-rättigheter, liksom de ställen der sådan handel och rörelse må utöfvas; att förlåna tillstånd dertill och i öfrigt ställa denna handel och rörelse under de kontroller, som anses påkallade för den allmänna ordningens och säkerhetens bevarande.

Mot borttagande af utskänkings- och minuthandelsrättigheterna skulle den anmärkning möjligen kunna göras, att intrång derigenom skulle ega rum å, vare sig de enskilda personers eller bolags rätt, hvilka för närvarande idka minuthandel med och utskänkning af bränvin. Jag ber att med hänseende härtill få fästa uppmärksamheten derpå, att mot dem icke någon orättvisa begås genom bränvinsskattens förändring från 70 öre till 1 R:dr R:mt. Statsmakterna begagna blott sin rätt att öka eller minska denna skatt, och någon skada sker ej dem som innehafva minuthandels- och utskänkingsrättigheterna, om de bibehållas vid den rätt de ega, så länge denna rätt varar. De vinna tvärtom den fördelen att slippa betala dessa afgifter för den tid som återstår för en hvar af

dem från och med försäljningsårets början 1870. Billigtvis kan der-
efter såväl å dem, som nu innehafva ifrågavarande rättigheter, som å
dem, hvilka efter den föreslagna förändringen erhålla tillstånd att idka han-
del med eller utskänkning af bränvin, läggas en bevillning, likasom för
all annan rörelse.

Jag öfvergår nu till sjelfva skattens utgörande till Staten, och får
härvid åberopa hvad jag förut anført på tal om bränvinsindustriens
tryckta ställning. Såsom en härtill bidragande orsak har förut angif-
vits, att bränvinsskatten nu är lagd på tillverkaren samt af honom er-
lägges till och med i förskott, hvilket i många hänseenden inverkar för-
lamande på hela denna industri. Man bör derföre förändra utgörandet
af skatten, på det sätt, att tillverkaren blifver fri från dess erläggande.
Jag tror, att ett förslag, gående härpå ut och åsyftande att höja brän-
vinsindustrien samt söka åvägabringa export af sprit, bör vinna alla de-
ras bifall, som vilja jordbrukets samt dess binäringars förkofran och ar-
beta för landets bästa. Endast så länge bränvinsfabrikanten nödgas på-
tvinga den inhemska förbrukningen sin vara, utan möjlighet att på an-
nat sätt realisera densamma, kan denna industri anses i viss mån skad-
lig, men gif åt denna industri en tidsenlig utveckling under hägnet af
en lagstiftning, som möjliggör, uppmuntrar och befordrar en vinstgif-
vande export, och denna industri skall, såsom i det föregående fram-
hållits, blifva nyttig och gagnande.

Jag föreställer mig, att en ny sakernas ordning skulle kunna åvä-
gbringas på det sätt:

att tillverkning af bränvin, efter föregående anmälan och under
tillsatt kontrollörs uppsigt, finge bedrivas från den 1 Oktober till den
1 Maj med bibehållande af det nuvarande maximum och ett till 100
kannor nedsatt minimum för tillverkningen, men med borttagande af de
nu bestämda terminerna, hvilka endast förorsaka olägenheter, såsom den,
att om bränvinsverket går sönder, tillfällig brist på råvara uppstår o. s. v.,
tillverkaren hindras att bränna det quantum, för hvilket han anmält sig;
eller ock den att producenten af råvaran sättes i tillfälle att preja till-
verkaren m. m.

att allt af kontrollören uppmätt bränvin afdraget på numrerade
fat, hvilka uppläggas på nederlag i fasta magasiner vid egendomarne,
eller på de platser der brännerierna äro belägna, under kontrollörens
lås och vård, så länge tillverkningen pågår, samt derefter under kom-
munalstyrelsens lås och vård; med skyldighet för kontrollören, att hvar
åttonde dag till Civildepartementets kontrollbyrå och landshöfdinge-
embetet ingifva bevis om det uppmätta bränvinets kanntal, kärkens an-

tal och nummer, samt huru mycket hvart och ett innehåller, hvarjemte ett sådant bevis, underskrifvet af kontrollören och brännerivittnet samt afven undertecknad af tillverkaren, hvars namn likaledes bevittnas, tillverkaren tillställles, hvilken derefter kan sagda bevis sälja och på annan transportera eller belåna. Innehafvandet af sagda bevis utgjorde den rättshandling, på hvilken innehafvaren egde att uttaga större eller mindre del af de numrerade faten från brännerimagasinerna mot skatts erläggande, eller förflytta bränvinet från sagda magasin till annat nederlag, sedan Konungens Befallningshafvande å beviset tecknat hvilka af de numrerade faten finge uttagas till förbrukning, eller för att till annat nederlag under förpassning förflyttas, börande ifrågavarande nederlagsrätt genom en särskild förordning för nederlag af sprit regleras;

att nederlagsrätten för Svenskt bränvin liksom för utländsk drufsprit utsträcktes till 5 år, hvilken tid kan förefalla allt för lång, men utan fara torde kunna medgifvas, då utländsk spirituosa åtnjuter denna rätt, och det visat sig, att endast obetydliga kvantiteter deraf vid hvarje års utgång qvarlegat, enär konsumtionen dagligen pågår, och hvad som därför erfordras uttages, hvilket också skulle blifva fallet med på nederlag liggande bränvin;

att 2 procent för första månaden, hvilken dag det än må uttagas, samt $\frac{1}{2}$ procent för hvar och en af öfriga månader på samma sätt under första året finge afräknas för å nederlag liggande bränvin, såsom godtgörelse för afdunstning och undermål eller hvad tyskarne kalla »Schwindung», i öfverensstämmelse med det afdrag som nu eger rum för konjak, hvarå 3 procent af tullen rabatteras, efter det att varan under viss tid legat på nederlag, men att för den tid utöfver ett år bränvinet komme att på nederlag qvarligga intet vidare afdrag beviljades;

att skatten, utgörande 1 R:dr R:mt per kanna å 50 procent vid $+15^{\circ}$ Cels., erlades först då bränvinet i och för konsumtion uttogs, vare sig från de vid brännerierna befintliga magasin eller öfriga nederlag;

att till uppmuntran och befordrande af export exportören, som eger förädlingsfabrik, berättigades att, mot ställande af full säkerhet, uttaga sitt behof af på nederlag liggande bränvin samt, för den händelse han vid hvarje års slut visade sig icke hafva exporterat hela det quantum han uttagit, skatt för skilnaden då af honom erlades, hvarjemte till en början och åtminstone intill dess exporten af sprit vunnit framgång, en godtgörelse borde exportören beviljas, motsvarande kostnaderna för råvarans distillering och förädling.

Man skulle kunna invända, att statsinkomsterna, genom bränvinskattens utgörande, på sätt här ofvan blifvit föreslaget, skulle ojemnt inflyta

flyta och ej kunna beräknas; men någon fara härför förefinnes icke, då, såsom ofvan nämnt är, förbrukningen inom landet oupphörligt fortgår och skatten i mån deraf inflyter till statskassan. Skattens erläggande på en gång, såsom nu är fallet, medför deremot den stora olägenheten, att ett betydligt kapital vissa tider drages ur allmänna rörelsen, ingår till landtränterierna och derifrån till Statskontoret, vållande stockning och rubbning i alla affärer.

Man skulle ock kunna föreställa sig, att bränvinets uppläggande på nederlag vid brännerierna skulle förorsaka Staten stort besvär och stora kostnader. Men reglerandet häraf blifver mycket enkelt, då bränvinet der hålles under kontrollörens lås och vård, så länge bränningen pågår samt under kommunalstyrelsens lås och vård dessemellan. Personer, lämpliga att såsom bevakning åtfölja bränvin, som från brännerimagasiner förflyttas till nederlag i rikets alla städer, hvarest tullkammare finnas, äro i hvarje kommun att tillgå samt kunde af kommunalstyrelsen, som nu nämner brännerivittnen, utses. Ankommet till nederlag i städerna, der tullkamrar existera, behandlades och förpassades bränvinet såsom med annat nederlagsgods nu förfares.

På grund af hvad jag i denna motion i korthet antydt och alldenstund en förändring af nu gällande bränvinslagstiftning, stödd på här ofvan angifna grunder, utan tvifvel skulle bidraga till jordbrukets förkofran och bränvinsindustriens höjande på tidsenligt sätt, vara af stort gagn för det allmänna och den enskilda, på samma gång den medförde betydligt förökade inkomster för Staten, vågar jag vördsamt föreslå följande:

att skatten å bränvin per kanna à 50 proc. vid $+15^{\circ}$ Cels. utgöres med 1 R:dr R:mt, motsvarande nuvarande bränvinsskatt, utminuterings- och utskänkningsafgift;

att denna skatt erlägges, då bränvinet från upplagen i brännerimagasiner eller öfriga nederlag uttages för konsumtion inom landet, hvilken uttagning bör ske inom samma tid som för utländsk nederlagsvara stadgas;

att tullsatserna å utländsk importerad spirituosa i sammanhang med det förändrade sättet för bränvinsskattens utgörande höjes med 30 öre per kanna, reduceradt till en styrka af 50 proc. vid $+15^{\circ}$ Cels., och att beslutet om tullsatsernas förändring skyndsammast träder i gällande kraft, så att en större import af spirituosa samt uppläggande på nederlag må förhindras;

att vid export af sprit utom restitution af skatten, då sådan blifvit erlagd, en godtgörelse, motsvarande kostnaderna för distillering och förädling af råvaran beviljas, samt att exportören berättigas att från nederlag få uttaga sitt behof af bränvin, mot ställande af full säkerhet, samt endast vid hvarje års slut erlägga skatt för skilnaden emellan det uttagna och exporterade bränvinet;

hvarjemte, såsom betingadt af hvad här ofvan blifvit föreslaget, ytterligare hemställles:

att för allt å nederlag liggande bränvin 2 procent för första månaden, hvilken dag det än må uttagas, och ¹/₂ proc. för hvar och en af öfriga månaderna under första året får beräknas såsom afdrag för afdunstning eller undermål;

att afgifterna för minuthandel med och utskänkning af bränvin hädanefter må försvinna, samt denna handel och näring helst måtte blifva fria, eller, om man i detta hänseende ej anser sig våga taga steget fullt ut, att denna handel och rörelse må utöfvas efter hos kommunerna sökt och vunnet tillstånd samt under den kontroll allmän ordning och säkerhet kräfvat, utan annan afgift än bevillning som för all annan rörelse;

att de, som nu innehafva utskänkingsrättigheter, vare sig enskilda personer eller bolag eller ega rätt till minuthandel med bränvin, deri bibehållas, så länge denna rätt varar, men befrias, liksom alla som framdeles komma att idka sådan handel eller näring, från sagda afgifter samt endast påföras en förhöjd bevillning för inkomst af rörelse;

att landstingen, hushållningssällskaperna och kommunerna efter lämplig grund, dervid någon jemkning af de olika kommunernas inkomster genom dessa afgifter torde böra ega rum, ersättas för den förlust de få viddägnas genom upphörandet af minuthandels- och utskänkingsavgifternas utgörande;

att nuvarande maximum bibehålles, men att minimum nedsättes till etthundra kannor per dygn;

att anmälan till bränvinsbränning bör ske åtta dagar före bränningens början, men deremot böra alla

terminer borttagas, så att bränvinstillverkaren endast har skyldighet att under hela den tid bränningen pågår och kontrollör hos honom finnes, tillverka minst minimum i dygnet.

Om remiss till Bevillnings-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1870.

Fr. Aug. Forssbeck.

Uti förestående motion instämma:

Per Nilsson,
från Christianstads län.

O. P. Rylander,

A. Medin,
från Kronobergs län.

N:o 237.

*Af Herr F. A. Forssbeck: Om åsättande af konsumtionsskatt
å cigarrer och tobak.*

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof visar ett mer och mer fruktlöst bemödande att fylla Statsverkets finansiella brister; man söker tillgripa förhöjda bränvinsskatter, man föreslår 30 procent förhöjning af bevillning, utan att kunna komma till fullt tillfredsställande resultat för statsbehofvens fyllande. Återstår nu att minska Statens utgifter, eller att lägga accis å sådana öfverflödsvaror, som härtill äro lämpliga. Bland dessa utgöra tobak och dess förädlingar ett ämne, tjenligt till beskattning. Jag föreslår derföre, att cigarrer, röktobak och tuggtobak må beläggas med en lämplig konsumtionsskatt, att Staten derigenom må